

Tilburg University

De januskop van het staatsburgerschap

Hirsch Ballin, Ernst

Published in:

SC: Wetten en regels verklaard

Publication date:

2017

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Hirsch Ballin, E. (2017). De januskop van het staatsburgerschap. *SC: Wetten en regels verklaard*, 6-6.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Minder regels, meer banen voor mensen met beperking

Om de komende jaren honderdduizend extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking te realiseren hebben werkgevers geen extra geld nodig, maar wel eenduidige en transparante regels, stelt Aart van der Gaag als aanjager namens VNO-NCW/MKB-Nederland en LTO Nederland van de banenafpraak in het sociaal akkoord.

WERK

Stel dat het bedrijfsleven bij lange na de targets van de banenafpraak uit 2013 niet had gehaald (6000 banen in 2015, 8000 in 2016). De politiek zou moord en brand hebben geschreeuwd, de overheden zouden laatdunkend hebben laten weten dat afspraken niet werden nagekomen en was de quotumwet met voorgescheven aantallen waarschijnlijk ingevoerd. Maar dit scenario vond niet plaats, integendeel. In het eerste jaar werd het streefcijfer tweënhalf keer overschreden (15.600 banen) en ook in 2016 verwachten we dat het gehaald wordt (de officiële cijfers volgen pas in juli). De overheid heeft het helaas moeilijker met het halen van haar doelstellingen. Schrikbarend is dat het ondernemers hierbij eerder moeilijk dan makkelijk werd gemaakt. Regelingen zijn ondoorzichtig en bureaucratisch, de ene groep krijgt betere voorwaarden dan de andere, bestanden zijn niet inzichtelijk en in onvoldoende mate aanwezig voor een match voor een baan.

Aanpak

De decentralisatie naar de gemeenten is voorts nog geen onvoorwaardelijk succes. Met minder budget moeten ze meer doen en allemaal op hun eigen manier. Zo zie je dat op de ene plek de sociale werkvoor-

Bij Tata Steel in Velsen bestaat een speciaal projectprogramma voor medewerkers met een arbeidsbeperking. In maart bezocht staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het bedrijf en ontmoette daar deze groep werknemers. Foto: Ingrid de Groot/HH

ziening de deuren dichtdoet en dat die er op andere plaatsen vele taken verkrijgt, dat bv's weer gemeentelijke diensten worden en andersom. Uit een rapport van de Inspectie SZW blijkt dat de Regionale Werk Bedrijven en bijbehorende Werkgeversservicepunten (WSP) allemaal anders werken. Sommige werken nauw samen met het UWV, andere totaal niet. Samenwerking met private organisaties, uitzend- en re-integratiebureaus bijvoorbeeld, staat nog helemaal in de kinderschoenen of wordt gemeden. Er zijn goede uitzonderingen, maar van elkaar leren is nog niet de gewoonte. De inspectie constateerde dat werken aan beleid meer prioriteit had dan werken aan de uitvoering. Van de rond 20.000 mensen uit de gemeentelijke doelgroep staan er nu zo'n 1400 in de kandidatenverkenner, de plaatsingen die het bedrijfsle-

ven doet, komen nog vooral uit de regeling voor jonggehandicapten Wajong. Maar die deur zit op slot, er komt daar dus geen nieuwe aanwas. De groep die vroeger op de sociale werkvoorziening en de Wajong was aangewezen, staat nu voor de poort van de gemeente, zoals leerlingen uit het speciaal onderwijs. Soms krijgen ze geen enkele aandacht, omdat het voor gemeenten niet lonend is om hen aan de slag te helpen. Over preventie gesproken!

Bevlogen ondernemers

En toch heeft het bedrijfsleven zijn belofte tot nu toe waargemaakt, wat naar mijn mening een klein wonder is. Het is te danken aan een groep bevlogen ondernemers, groot en klein, aan samenwerkende netwerken als De Normaalste Zaak, aan inspanningen van de AWWN (Werkgevers Gaan Inclusief), en aan

de inzet van de regionale verenigingen van VNO-NCW, MKB-Nederland en LTO Nederland. Er lopen meer dan honderd ambassadeurs rond – vrijgesteld of gewoon naast hun werk als ondernemer – er zijn tal van motivatiebijeenkomsten georganiseerd, men leert van elkaar. Ik heb het weleens een kerk van gelovigen genoemd, gelovigen in de inclusieve samenleving. Het project 100.000 banen (www.opnaarde100000banen.nl) ondersteunt deze initiatieven, met een website met voorbeelden, met marketing, zoals onlangs 'de Dag van de 1000 voorbeelden' waarbij duizend bedrijven die het al doen, hun deuren openen voor collega's en er veel workshops et cetera georganiseerd werden. Wat is nu nodig om in de nieuwe kabinetsperiode dit succes duurzaam te maken? Daarvoor vragen we geen extra geld. Wel eenvoud,

transparantie en eenduidigheid. In regelingen (alle groepen zelfde soort toekenningen in loonkostenreductie bijvoorbeeld). Een helder toegankelijk bestand waarin competenties, beschikbaarheid in tijd en druk duidelijk wordt. Landelijke werkgevers willen niet op driehonderd plaatsen onderhandelen over de voorwaarden en ook wil men dat het duidelijk is dat een handicap niet plotseling weer door een extern deskundige afgeschat wordt. De Wet werk en zekerheid zou voor deze groep afgeschaft moeten worden. Je doet je best, het lukt niet en je wordt bijvoorbeeld gestraft met een transitievergoeding. Wat we allemaal willen is dat de banen duurzamer worden, want daar schort het nog aan. Geef dan de werkgevers ook zekerheid over de komende jaren hoe het gaat werken.

We hebben het laten zien in de eerste twee jaar, maar toch is dat geen garantie voor de volgende 75.000 die nog geplaatst moeten worden tot 2026. Dan zal de overheid, landelijk en gemeentelijk, moeten laten zien dat het haar ook ernst is. Luister naar de praktijk, stel de regelingen bij, word waarlijk dienstverlenend en stel de cliënt-werkzoekende met een beperking en de werkgever centraal!

Aart van der Gaag

Commissaris 100.000 banen voor VNO-NCW/MKB-Nederland en LTO Nederland

SC: platform voor uw opinie

SC biedt u de mogelijkheid in een opiniebijdrage uw mening te geven over in aantocht zijnde wet- en regelgeving of een pleidooi te houden waarom bepaalde regels aan verandering of vervanging toe zijn. Heeft u een interessante opvatting die u wilt delen? Neem dan contact op via redactie@sconline.nl.

STAAT EN RECHT

De januskop van het staatsburgerschap

In de zestiende eeuw waren mensen in heel Europa onderdanen van de vorst die over hun land heerste. De belangrijkste vorsten hadden onderdanen die tot verschillende volkeren behoorden en verschillende talen spraken; zij voerden dan ook verschillende titels, zoals de Koning van Spanje, die Heer der Nederlanden was. Een van zijn stadhouders – eerst in Bourgondië, later in de Lage Landen – was een Duitse graaf uit Nassau die het Franse vorstendom Orange had geërfd: Willem de Zwijger. Hij nam naderhand de leiding in de Nederlandse Opstand en leeft in de herinnering voort als de vader des vaderlands. In het eerste couplet van het Wilhelmus klinkt zijn veelzijdige verbondenheid door, in het zesde dat wat uiteindelijk voor hem de doorslag gaf: de tirannie verdrijven. Als men toen al een uitgewerkt stelsel van nationaliteitswetgeving had gekend, was Willem van Oranje mogelijk een van de velen geweest met een meervoudige nationaliteit.

De vaak complexe nationaliteitswetgeving is een 19e-eeuwse uitvinding. Sinds de hoogtijdagen van het nationalisme wordt het geven en ontnemen van nationaliteit niet alleen gebruikt

om mensen als staatsburgers te betrekken bij het politieke en maatschappelijke leven, maar ook om ze uit te stoten als ze behoren tot een onwelgevallige groep. Het nationaliteitsrecht heeft daarmee een januskop gekregen: het vriendelijke gezicht van verwelcoming en het grimmige gezicht van afwijzing van vreemdelingen. Ingeburgerde vreemdelingen die het Nederlandschap aanvragen, moeten naar huidig recht meestal afstand doen van de eerdere nationaliteit. Deze verplichting geldt niet voor degenen die met Nederlanders trouwen. Zo wordt voorkomen dat zij, om op familiebezoek te kunnen gaan, telkens een visum moeten aanvragen, of als ze er ooit alleen voor komen te staan, moeilijk terug kunnen gaan.

In een boek over *citizens' rights* (2014), ben ik ingegaan op de realiteiten achter het nationaliteitsrecht. Het leven van veel mensen verloopt zo dat banden ontstaan over grenzen heen, soms door werk, soms door liefde, soms ook doordat mensen moeten vluchten. Staatsburgerschap is een status die zeer persoonlijke dimensies heeft, maar ook een democratisch betekenisvol fundamenteel recht is. Het inter-

nationaal privaatrecht omvat regels die bepalen welke nationaliteit maatgevend is in (bijvoorbeeld) het huwelijksrecht en erfrecht: in de regel is dat de nationaliteit van de gewone woon- en verblijfplaats. Ook voor het stemrecht als staatsburger komt het erop aan in welke gemeenschap iemand leeft. Daarom heb ik bepleit een eind te maken aan kiesrecht van mensen die zich permanent in een ander land hebben gevestigd. Nederlandse staatsburgers in Canada of Spanje stemmen nu mee over belastingen die ze zelf niet hoeven te betalen en over de kwaliteit van lucht die ze zelf niet hoeven in te ademen. Bij het Turkse constitutionele referendum van april stemde een deel van de Turkse Nederlanders (een meerderheid van de minderheid die van het stemrecht gebruikmaakte) voor een diktatuur waarin zij zelf niet hoeven te leven. De wereldwijde revival van nationalisme leidt er helaas toe dat staten nationaliteit weer meer gaan opvatten als onderdaanschap. De opdringerige campagnes onder Turkse Nederlanders en Duitsers waren daarvan een voorbeeld. Evenzeer verkeerd is het oproepen van in het buitenland gevestigde burgers voor militaire dienst. Mijn

collega Peter Spiro uit Philadelphia schreef onlangs over de *citizenship overreach* door mensen met een Amerikaanse tweede nationaliteit ongeacht reële banden met de VS aan belastingmaatregelen te onderwerpen.

Wie in hetzelfde land wordt geboren, woont, trouwt, werkt en sterft als zijn of haar ouders en schoonouders heeft gewoonlijk enkel de nationaliteit van dat land. Dat heeft voor hen iets vanzelfsprekends. Maar voor mensen die migreren, vluchten, een deel van hun leven in een ander land gaan werken, of huwen met iemand uit een ander land – vooral in de grensstreken was dat altijd al het geval – en zeker voor hun kinderen, is dat anders, op dit moment zo'n 1,3 miljoen Nederlanders. Zowel het een als het ander verdient te worden gerespecteerd.

Ernst Hirsch Ballin

Marcel van Dam

Ruud Koole

Wim Voermans

Wytze van der Woude

Hoogleraar Nederlands en Europees constitutioneel recht Tilburg University